

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput CXIII. Regulæ tres circa obligationem restituendi ex contractu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

1089 Objicies 6°. emptor bonæ fidei rem furtivam, bonâ fide emptam, ejicere potest de domo sua, si ob illam, apud se repertam, timeat accusari de furto, nec alius modus appareat evadendi accusationem & condemnationem. Ergo similiter, &c.

Rursus nego consequentiam: quia periculum amissionis famæ, ex illa accusatione, est periculum mali longè majoris, quàm sit amissio pecuniæ v. g. vel pallii, &c. Cum periculo verò mali longè majoris nemo tenetur conservare rem alienam, nec illi se periculo exponere, ne proximus incurrat damnum longè minus; nec hoc jure exigere potest; secus in casu nostro.

1090 Objicies 7°. leges canonicae & civiles statuunt possessorem, etiam malæ fidei, ante omnia restituendum in possessionem, cap. in literis de restit. spoliat. & L. 3. §. 3. ff. quod vi aut clam. Similiter L. bona fides 3. ff. depositi dicitur, quòd si fur apud me (ignarum furti) rem furtivam deposuerit, eam ipsi debeam restituere.

Respondeo, leges illas agere de spoliato, seu violentè dejecto ex possessione, qui secundum jura, ante omnia restituendus est. Lex verò bona fides, licet de eo non agat, non agit etiam de casu nostro, quo emptor bonæ fidei cognoscit rem esse furtivam; sed de depositario hoc ignorante: quo casu restituendum est furi depositum reposcenti. Si autem dominus cum fure concurreret in repetitione depositi, restituenda foret domino, non furi, qui deposuerat, ut eadem lege dicitur.

CAPUT CXII.

Ad obligationem restitutionis ratione contractus generaliter non requiritur culpa, sive theologica, sive juridica.

1091 **P**atet evidenter: quia commodator, & commodatarius v. g. possunt contractu explicito sic convenire, quòd commodatarius equum commodatum, seu pretium ipsius restituere debet, si contingat ipsum capi, vel perire in via, quomodocumque id contingat, etiam absque ulla commodatarii culpa.

1092 Imò quamvis de eo expressè non conveniant, commodatarius aliquando tenetur equum restituere, etiam si nulla intervenerit culpa ipsius; ut dum capitur ab hostibus. Ad id tamen teneri non videtur omni casu, v. g. quo contingit equum perire ex intrinseco quem habet defectu, ut si tibiam sibi frangat cespitando, vel si moriatur ex aliquo morbo, absque commodatarii culpa contracto. Ita Huyghenius c. 25. n. 2.

CAPUT CXIII.

Regula tres circa obligationem restituendi ex contractu.

REGULA I.

1093 **S**i res in tui solius utilitatem sit tibi commodata, & illa vel perierit, vel deterior

facta sit, teneris commodanti restituere, ex culpa etiam levissima. Constat ex cap. unic. de commodato, ubi dicitur: *Cum gratia sui tantum quis habet commodatum, de levissima sua culpa tenetur.* Necnon ex L. in rebus ff. commodati, ubi dicitur, quòd in rebus commodatis talis diligentia præstanda est, qualem diligentissimus pater-familias suis adhibet. Idem habetur §. item in Instit. quibus modis contrahitur obligatio, ubi adeò exacta custodiendæ rei requiritur diligentia, ut non sufficiat tantam diligentiam adhibuisse, quantum suis rebus adhibere solet, si modo alius diligentior poterat eam custodire.

1094 Lege itaque restitutionis tenetur commodatarius, si qua illius culpa præcesserit, licet fortuito res commodata perierit. Absente autem omni culpa, & pacto in contractum, res commodanti perit, dum fortuito perit. At si quis equum v. g. commodatò acceperit Parisios usque, & cum eo longius profectus, ibi à latronibus sublatu fuerit; vel si candelabra argentea commodatò acceperit, ut iis domi uteretur, & ea foras elata latro furatus fuerit, restituere debet. Si denique commodatarius in mora fuerit restituendi rem commodatam tempore præfixo, & interim res illa perierit, vel deterior facta sit, idque verisimiliter non contigisset, nisi in mora fuisset, tenetur ad restitutionem.

1095 Sed licet is qui rem commodatò accepit in sui utilitatem, tenetur de culpa levissima; si tamen rem precario acceperit in sui utilitatem, vi precarii solum tenetur ex dolo, vel culpa lata. L. optata ff. de precario. Enimverò videtur æquum, ut majori diligentia custodiatur commodatum, quàm precarium, ob majorem favorem quem dominus accipienti præstat concedendo usum rei suæ commodatò, quàm precario: nam commodatò concedit usum solum revocabilem post certum tempus; precario verò concedit usum revocabilem quandocumque placuerit.

REGULA II.

1096 **I**n contractu, qui fit in solius dantis utilitatem, quale est depositum, accipiens, ratione illius, ad restitutionem non tenetur, nisi ex dolo, & culpa lata, non aliter. Ita habetur L. depositum §. quod autem ff. depositi, vel contra. Et L. 3. Instit. tit. 15. §. 3. Et L. 1. ff. de oblig. & act. §. is quoque, ubi sic: *Depositarius, etiam si negligenter (negligentiâ parvâ) rem custoditam amiserit, securus est: quia enim suâ gratiâ non accepit, sed ejus à quo accepit, in eo solo tenetur, si quid dolo perierit. Negligentiâ verò parvæ nomine idè non tenetur: quia qui negligenti amico rem custodiendam committit, de se queri debet, id est, suæ facilitati imputare debet. Magnam autem negligentiam placuit in doli crimine cadere. Doli etiam reus præsumitur, qui rebus suis falsis, res apud se depositas amittit, cap. bona fides extrav. de deposito. Nisi res suæ multò*

multò sint pretiosiores, & utraq; ab incendio v. g. fervare non potuerit. Tunc enim naturalis æquitas, & ordo amoris postulat, ut potiùs res suas custodiat.

REGULA III.

1097 **I**N contractu, qui sit in utilitatem utriusque, v. g. locati, accipiens tenetur ad restitutionem ex culpa lata, non ex levissima. Constat ex L. *contractus* 23. ff. de reg. jur. colligiturque ex §. *creditor* Instit. quibus mors contrah. oblig. ibi: *Quia pignus utriusque gratià datur... placuit sufficere, si ad eam rem custodiendam, exactam diligentiam (majorem proinde communi) adhibeat, quam si præstiterit, & aliquo fortuito casu rem amiserit, securum esse.* Et ratio est, quia dum non in solam accipientis, sed & in dantis utilitatem res traditur, æquum est quidem ut accipiens diligentem illius curam habeat, non tamen diligentissimam, sicut teneretur, si ob solam suam utilitatem acciperet.

1098 Obligatio tamen omnium regularum illarum esse non videtur de jure naturæ: cum commodatarius de jure naturæ non obliget se ad majorem diligentiam, quam ipse adhibere soleat propriis rebus custodiendis. Quam proinde si adhibuerit, licet majorem, vel maximam omiserit, naturali obligationi, & justitiæ satisfecit; jure proinde naturæ non tenetur ad restitutionem.

CAPUT CXIV.

Ad obligationem restitutionis, ratione injustæ acceptionis, requiritur formalis culpa theologica contra justitiam commutativam.

1099 **E**st sententia communior, licet ei contradicant Adrianus, Angelus, &c. Et nota 1º nos hic loqui de obligatione restitutionis, ratione solius injustæ acceptionis, sepositis aliis titulis restituendi, ratione rei acceptæ, & ratione contractus, sive expliciti, sive impliciti. Omnes namque conveniunt, sine culpa, tam theologica, quam juridica, posse esse obligationem restitutionis, ratione rei acceptæ; aliquando etiam ratione contractus, si sic partes convenerint.

1100 Nota 2º culpam aliam esse theologicam, aliam juridicam. Culpa theologica est peccatum formale contra legem æternam, sive mortale, sive veniale. Culpa juridica, est ommissio diligentia, & circumspeditionis requisitæ per leges, ad vitandum damnum alterius, sive talis ommissio sit formaliter peccatum, sive non.

1101 Culpa juridica est quintuplex, scilicet latissima, latior, lata, levis, levissima. Latissima est dolus apertus, sive manifesta voluntas alteri damnum inferendi: ut dum furem quis positivè adjuvat ad inferendum alteri damnum.

Latior est dolus præsumptus, ut dum potens impedire, ne fur surripiat rem apud

Tom. II.

me depositam, scienter non impediam.

Lata est ommissio diligentia, quam prudentes ejusdem conditionis in rebus ejusmodi solent communiter adhibere.

Levis est ommissio diligentia, quam diligentiores. Levissima, ommissio diligentia, quam diligentissimi tantùm adhibent. Exempla alibi dedimus. His notatis, probatur assertio nostra. 1º quia nullus tenetur ratione injustæ acceptionis, nisi qui injuriam seu injustitiam fecit, ut per se patet. Atqui injuriam facere, est spontè ledere, & cum scientia ejus quod fit, ait Philoſophus §. Ethic. 6. & 9. Si aliquis ergo faciat aliquid, quod est injustum, non intendens injustum facere (uti contingit, dum ignoranter injustum facit, non existimans se injustum facere) tunc non facit injustum per se, & formaliter loquendo, sed solum per accidens, & quasi materialiter (ait S. Thomas q. 59. a. 2.) faciens id quod est injustum. Unde & talis operatio non denominatur injustificatio. Ergo non denominatur injusta, seu injuriola acceptio. Quia actus, prone & habitus, denominantur, seu specificantur ab objecto per se, & formaliter, non per accidens, & materialiter spectato, inquit S. Doctor ibidem ad 1um.

2º si ad obligationem restitutionis, ratione injustæ acceptionis, seu damnificationis, non requireretur damnificatio formaliter injusta; sed sufficeret injusta materialiter, qui bonâ fide rem consumpsisset alienam, teneretur ad restitutionem, ratione injustæ acceptionis; sicut & Judex, qui ex opinione probabilissima, sed falsa, tulisset sententiam materialiter injustam; similiter Advocatus tali causâ patrocinatus; Medicus, qui secutus opiniones probabilissimas peritiorum suæ artis, hominem occidisset, &c. At ista sunt contra communem sensum omnium. Probatur nihilominus sequela: quia licet bonâ fides, & probabilissima opinio eximeret ipsos ab injustitia formali, non eximit à materiali; quæ si esset ratio sufficienter obligans ad restitutionem, ad eam teneretur vel ipse amens, qui in amentia hominem occideret, sicut & quicumque, absque minima culpa formali, etiam juridica, damnum materialiter injustum alteri intulisset. Cujus oppositum constat ex cap. finali de injuriis, & L. 5. ff. ad L. Aquiliam. Si culpâ tuâ datum est damnum (verba sunt citati cap. fin.) vel injuria irrogata, seu aliis irrogantibus opem tulisti, aut hæc imperitiâ tuâ, sive negligentia evenerunt, jure super his satisfacere te oportet; nec ignorantia te excusat à culpa, nec à formali injuria, si scire debuisti, ex facto tuo injuriam verisimiliter posse contingere, vel jacturam.... Sanè licet qui occasionem damni dat, damnum videatur dedisse; scius tamen est in illo dicendum, qui, ut non accideret, de contingentibus nihil omisit, adeoque nullam culpabilem negligentiam commisit, ex qua damnum illud secutum fuisset. Culpam